

Recensie: Anne De Smet

Roely Boer en Geertje Spijkerman: 'Radiostilte...de suïcide van een politieman'
Uitgeverij MaWiPa, 2012. ISBN-978 90 9027104 0. Zie ook: www.radiostilteaub.nl en www.dialogtekstproducties.nl (Suïcide/Zelfdoding/Depressie/PO/1)

Soort boek/ ziekte/ stijl:

Dit boek 'voor iedereen', informatief en ontroerend, uitgesponnen in drie delen, wil 'een evolutieslag' maken door zelfdoding uit de taboesfeer te halen met respect voor iemands beslissing. Een depressief persoon verliest levenslust, is zwaar neerslachtig en dat klaart niet vanzelf op na een paar dagen zoals een 'dip' die iedereen wel eens heeft. Voor de zevenenveertigjarige politieagent Ron Spijkerman is suïcide het sluitstuk van zijn emotioneel proces. Karakter, opvoeding en professionele ervaring lieten littekens bij hem achter en hij raakt 'diep gekrenkt', gestrest, 'in een tunnel', 'onbewust voor de gevolgen van een daad'. Een openhartig verhaal vanuit verschillende gezichtspunten met een missie: sneller signalen opvangen en begrip vergroten onder en voor collega's specifiek binnen de beroepsgroep politie. Durven erover te spreken komt daar schoorvoetend op gang uit angst voor een 'laf imago' of 'watjesgedrag'.

Over de schrijvers:

Geertje schreef samen met journaliste Boer, het korps Fryslân waar ze als centrale vertrouwenspersoon werkt, haar kinderen en diverse deskundigen over het fenomeen zelfdoding. De politieman uit de titel is haar echtgenoot Ron, werkzaam als meldkamercoördinator bij hetzelfde korps in Leeuwarden tot hij in 2009 zijn leven afbreekt. Ze zijn 20 jaar getrouwd geweest. Het boek is te beschouwen als een grote vraag om erkenning voor hen die kiezen voor suïcide, mensen die 'niet bij het leven kunnen' en 'sterven aan onvermogen'.

Korte beschrijving:

Een bepaalde houding volhouden ten aanzien van zelfdoding kan complicerend doorwerken en het rouwen bemoeilijken. Verwarring, schaamte, anticipatie op negatieve reacties, ontkenning zijn er enkele van die zeker speelden in het geval van Ron, de man van de meldkamer die collega's om radiostilte verzoekt wanneer daar een dringende oproep binnenstroomt. Hij voelt zich niet thuis binnen de politiecultuur. Het besluit van de leidinggevende dat hij niet meegaat naar de meldkamer van Drachten doet hem de das om. De 'grote reus' die al eens een suïcidepoging had gedaan met medicatie in 2008 zit nooit meer goed in zijn vel en besluit eruit te stappen. Niemand had ingeschat hoe ernstig het allemaal was voor deze 'smiling depression' persoon die zich op het treinspoor neervlijt. Dat hij geen afscheidsbriefje achterlaat is moeilijk voor Geertje en de kinderen. Bij de politie gaat er informatief heel wat mis. Daar ontstaat verwarring en vertraging omdat het om een collega gaat en over '*wie-kan-het-slechte-nieuws-het-beste-brengen*'. Geertje en de kinderen ervaren weinig steun en begrip. Ze mochten Ron niet meer zien en voelen maar krijgen later enkele foto's. Er verandert veel na de fatale vrijdag. Zoon en dochter worden depressief. Ze vragen zich af wat ze niet goed hebben gedaan of wat ze hadden kunnen doen om het te voorkomen. Collega's van Ron kampen met hetzelfde. Deskundigen gaan dieper in op wat iemand ertoe beweegt, hoe achterblijvers hun boosheid kunnen verstaan en hoe beter gerouwd kan worden. Geertje blijft zich staande houden ondanks het onbegrip rondom. Zij kampt met de gedachte dat ze eerder hulp had moeten zoeken maar tegelijk respecteert ze de beslissing van haar man, ze 'laat hem gaan' uit liefde. Mede door Ron zorgt zij ervoor

dat er binnen de politiecultuur meer aandacht wordt besteed aan het in kaart brengen van suïcide. Om ellende te voorkomen zouden collega's elkaar kunnen aanspreken op gedrag, meer rekening kunnen houden met de ander en serieus kijken naar de invloeden in de werksfeer. Er komt een 24-uursloket voor contact en vragen in geval van nood, een lichtend voorbeeld voor wellicht andere werkkringen.

Wat viel op:

Het pijnlijke leven van een gevoelig mens. De krampachtige politieorganisatie. Dat antidepressiva de suïcidale neiging kan versterken. Het misplaatste schuldgevoel. De niet meer te stoppen keuze van zelfdoding.

Citaten:

Pag. 47: "Ron was een kanjer van een centralist. De mannen vertelden dat nog eens en het blijkt ook uit de vele kaarten en brieven. Dat collega's schrijven dat ze zich een stuk veiliger voelden op straat als ze hoorden dat Ron nachtdienst had, doet zo goed. Hij luisterde, keek mee en was de mensen op straat altijd twee stappen voor. Hij had het kenteken al opgezocht voordat ze erom vroegen.(...) Als iemand ziek is of iemand is overleden door een ziekte, dan is het praten wat gemakkelijker. Met suïcide is dat anders, dat ligt gevoeliger. Dat zit nog zo in de taboesfeer. Zelfdoding, want zelfmoord vind ik een vreselijk woord, iemand die bewust kiest om te sterven, daar kan men niet bij. Dat doe je niet, dat doe je je naasten niet aan. Maar suïcidale mensen zijn ziek in hun hoofd, ook al zie je dat niet aan de buitenkant. Er zijn medicijnen voor, antidepressiva. Ron slikte die ook."

Pag. 74: "Oh jee, die wil er uit stappen. Paniek. Wat moeten we doen? We maken vervolgens een vangnet, terwijl je iemand juist letterlijk aan de haren moet trekken en in gesprek moet gaan. Ron gaf een paar dagen voor zijn overlijden aan zijn leidinggevende aan dat hij dacht aan zelfdoding. De leidinggevende heeft vervolgens wel de bedrijfsarts gebeld en er werd een vangnet gecreëerd. Voor Ron loste het echter niets op. Ik snap best dat we als gezonde medeburgers altijd moeten proberen om het te voorkomen en andere opties aan moeten geven, maar de vraag is of we het wel echt kunnen. Daarom heb ik ook vrede met de keuze van Ron, ondanks alle pijn en verdriet. Het was zijn eigen en enige keuze! Het hielp niet meer om hem, zoals hij het zelf verwoordde, in een keurslijf te persen."

Pag. 83: "Pa was echt een man van tegenstellingen, meestal vrolijk en gezellig, maar op sommige dagen somber en down. Dat kon je dan ook aan hem zien. Rode ogen, wallen, pijn in rug en nek, de hele bende. Vooral als hij onregelmatige diensten had. Dan wist je, nu moet ik een beetje opletten. We hielden wel rekening met zijn stemmingen. Op zo'n dag kon hij al boos worden als er rommel op tafel lag of als er beschuutkruimels op de grond vielen. Als hij down was en de auto pakte, wisten we: hij moet rust in zijn hoofd hebben. Maar voor de rest was het een gewone vader.(...) Mensen die suïcide plegen zoals mijn pa lopen echt niet de hele dag als een zombie rond. Ze hebben soms problemen met zichzelf, met de grote wirwar in hun hoofd, maar voor de rest merkt niemand er wat van."

Pag. 97: "Papa en ik waren echt twee handen op een buik. En op zomaar een vrijdagmiddag staat de politie voor de deur en komt vertellen dat je vader dood is. Ik was veertien. Heftig. Ze deden het wel goed, draaiden er niet omheen. Hoe kan zo iets? Het is gewoon niet te bevatten. De avond ervoor was hij juist zo vrolijk en hadden we het heel gezellig. Wie denkt dan dat er de volgende dag zo iets vreselijks kan gebeuren? Opeens kon ik hem nooit meer zien, nooit meer knuffelen, nooit meer

met hem lachen...”

Pag. 121: “Meerdere collega’s hebben leidinggevend en geattendeerd op signalen die Ron afgaf dat hij niet goed in zijn vel zat. Toch werd er niets mee gedaan.

Leidinggevend en herkennen trouwens nog vaak signalen van depressiviteit niet of willen die niet herkennen. Ook directe collega-coördinatoren zijn niet alert genoeg geweest. Bovendien was het een eenheid als een zak straatstenen: op de werkvloer met een heel andere mond praten dan in de vergadering. A zeggen en B doen. Ron kon daar helemaal niet tegen.(...) Over iemand praten in plaats van met, schijnt overal voor te komen, ook bij politie.”

Pag. 130: “Van collega’s van de straatdienst is bekend dat ze zich bij hem in vertrouwde handen voelden. (...) Ze wisten: in de meldkamer zit iemand met inlevingsvermogen, iemand die situaties erkent en herkent en ons adequaat ondersteunt. Ron wist dit wel, maar kon daar in mijn ogen nooit echt voldoening uit halen. Het hoorde bij zijn werk!”

Pag. 199: “Iedereen denkt wel eens: wat is het leven waard, heeft het nog zin? Vaak is het een tijdelijke gedachte na een heftige gebeurtenis. Maar het is wezenlijk anders dan lijden onder je bestaan. Dat is echt onderschat leed. Het is niet dat ze hun partner, kinderen of anderen pijn willen doen of het vermogen missen om van anderen te houden, het is de ondraaglijke psychische pijn, de enorme behoefte aan rust.”

Trefwoorden:

zelfdoding, depressie, suicide, antidepressiva

Themawoorden:

rouw, stress, schuld

Extra:

Toespraak door minister Opstelten bij het ontvangen van een eerste exemplaar “De suicide van een politieman” door Geertje Spijkerman. Doorn, De Basis, 16 oktober 2012: ‘(...) Als minister van Veiligheid en Justitie zie ik het als mijn taak om er alles aan te doen om zelfdoding onder politiemensen zo veel mogelijk te voorkomen. En om dienders die de zelfdoding van een directe collega van nabij hebben meegemaakt zo goed mogelijk te ondersteunen. Daartoe is het belangrijk dat suicide uit de taboesfeer wordt gehaald. (...) Belangrijk is ook het eveneens dit voorjaar ingestelde “24-uursloket”. Daar kunnen agenten in psychosociale nood – 24 uur per dag, zeven dagen in de week – terecht voor hulp, advies en informatie. Dat loket is telefonisch te benaderen of via internet, maar agenten kunnen er desgewenst ook in persoon naar toe. En niet alleen de agenten in nood zelf, maar ook familieleden of collega’s die zich zorgen maken. Een laagdrempelig loket dus, waar mensen snel en goed toegang kunnen krijgen tot informatie, advies en ondersteuning op het gebied van – mentale – weerbaarheid. Ook biedt het loket, als daar behoefte aan is, goede aansluiting op het psychosociale zorgsysteem binnen en buiten de politie. Deze nieuwe initiatieven stellen ons in staat om het beleid op het gebied van suicidepreventie, ondersteuning en mentale zorg verder te verbeteren (...).’

Recensie:

Frank Vandendries december 2012:’ (...)Voor alles maakt dit boek duidelijk hoe belangrijk het is om in gesprek te gaan, om niet te vluchten, om je niet te verbergen – dat betekent dat heel wat muren om moeten. Ook van belang is het om oog te blijven

houden voor de details die samenhangen met verlies en afscheid, en aan de woorden die daarbij gebruikt worden: tact. Is mijn aanvang van de boekbespreking bijvoorbeeld wel tactvol? Spreken over moord en niet over zelfdoding/suicide? Kwets ik daar niet onnodig de nabestaanden mee? Mogelijk, kan ik niet inschatten. Echter, indien het gaat om het doorbreken van een taboe, en daar is Radiostilte... toch allereerst voor bedoeld, dan mag er ook meer aandacht gevraagd worden voor degene die de prijs betaald, of wordt geacht te betalen, voor het levenseinde van een ander. ‘

Interview

‘De verandering’ kerstspecial politiepersoneelsblad Boeien.